

WWF

Lintulahdenkatu 10
00500 Helsinki

Puh: +358 (0)9 7740 100
Suora: +358 (0)9 7740 1034
Faksi: +358 (0)9 7740 2139
E-mail: anita.makinen@wwf.fi
www.wwf.fi, www.panda.org

V Presidenttifoorumia 11.03.2008 Presidentin linna

(1) Arvoisa Tasavallan Presidentti, arvoisat kuulijat,

Haluan kiittää Teitä presidentti Halonen aktiivisuudestanne Itämeren suojelemisessa. Vuoden alussa osoititte johtajuutta lähettäessänne yhdessä pääministeri Vanhasen kanssa kaikille Itämeren maiden päämiehille kutsun Itämeren suojelutalkoisiin, ja nyt olemme koolla V Presidenttifoorumissa keskustelemassa Itämerestä ja siitä, millä keinoin voisimme paremmin edistää meremme suojelua.

Tämä on esimerkillistä, sillä Itämerta ei pelasteta ilman vahvaa poliittista tahtoa ja rohkeita toimia. Meillä on tutkimustietoa Itämeren tilasta ja lukuisia esityksiä siitä, mitä meidän tulisi tehdä, jotta Itämeri kuntoutuisi. Tahto ja voima tämän tiedon kanavoimiseksi hyväksi poliittisiksi päätöksiksi ovat toistaiseksi olleet hukassa, ainakin jos mittatikkuna on Itämeren tila.

Tänä päivänä Itämeren suojelu edellyttää samanlaista päättäväisyyttä, jota tarvittiin 1970-luvulla kun teollisuuden ja yhdyskuntien jätevedet Suomessa saatettiin lainsäädäntöteitse säätelyn piiriin. Prosessia vastustettiin aikanaan ankarasti, mutta nyt voimme vain todeta että se kannatti: voimme uida jopa asutuskeskusten ja teollisuuslaitosten lähivesissä, mikäli sinilevä ei ole kiusanamme.

WWF:ssä Itämeri on sekä kansallisesti että kansainvälisesti yksi suojelutyömme painopistealueista yhdessä metsien suojelun ja ilmastomuutoksen hidastamista vastaan taistelevan kampanjan kanssa.

(2) WWF:n Itämerityössä on kaksi työmaata: merenkulkuun liittyvät kysymykset ja rehevöityminen. Merenkulkuun liittyen teemme työtä meriturvallisuuden parantamiseksi, alusten päästöjen ja painolastivesiongelman pienentämiseksi sekä öljyntorjuntakapasiteetin parantamiseksi.

Tavoitteisiimme päästäksemme teemme poliittista vaikuttamistyötä, kampanjoimme ja meillä on käytännön projektiluonteisia hankkeita. WWF:n merityö toteutuu Operaatio Merenneidon kautta yhteistyössä kansalaisten, muiden järjestöjen, viranomaisten ja yritysten kanssa.

WWF seuraa aktiivisesti myös hallituksen Itämeren suojeluohjelman toteutumista. Tähän meillä on myös velvoite, sillä kansainvälinen WWF palkitsi Suomen hallituksen kunnianhimoisesta Itämeren suojelusuunnitelmasta korkeimmalla huomionosoituksellaan, ”Gift to the Earth” -palkinnolla, vuonna 2002. (3) Seuraamme tarkasti myös marraskuussa 2007 Krakovassa hyväksytyn Helcomin Itämeren toimenpideohjelman (BSAP) toimeenpanoa. WWF Suomen tavoite on, että Suomi näyttäisi esimerkkiä Helcomin Itämeren toimenpideohjelman täytäntöönpanossa ja toimisi ohjelman toimeenpanon veturina. Mainio lähtölaukaus on se, että Suomen Itämerisuurlähettiläs Ole Norrback valittiin toimenpideohjelman seurantatyöryhmän puheenjohtajaksi.

Kansalaisjärjestötyössä on omat etunsa Itämeren suojelussa:

(1) WWF on kansainvälinen järjestö, jolla on joko kansallinen toimisto tai yhteistyöjärjestö kaikissa Itämeren maissa. WWF toimii siten koko Itämeren valuma-alueella, mikä on suuri etu, sillä Itämeri ei tunnusta valtiollisia rajoja.

(2) Kansalaisjärjestöt ovat vapaita hallinnollisesta sektoriajattelusta. Myös tämä on suuri etu ja selitys sille, miksi kansalaisjärjestöillä ja muilla toimijoilla, kuten esim. Juha Nurminen ja Ilkka Herlinin edustamalla tahoilla, on usein kokonaisvaltaisempi kuva Itämeren ongelmista ja toisaalta myös ratkaisun avaimista, kuin virkamiehillä, jotka tarkastelevat Itämeren tilaa kapeasta oman hallinnonalansa ikkunasta. Nykyisin horisontaalinen ajattelu ja toiminta ovat tavoitteena esim. EU:n meristrategiassa, EU:n valmisteilla olevassa meripolitiikassa ja myös Helcomin uudessa Itämeren toimenpideohjelmassa.

(3) Kansalaisjärjestöillä on myös huomattavasti enemmän vapausasteita sanomisissaan ja tekemisissään. Valtiollinen päätöksenteko edellyttää aina kompromisseja eri hallinnonalojen välillä, kun taas WWF ei joudu tinkimään tavoitteistaan Itämeren suojelemiseksi.

I Merenkulku

WWF on tehnyt pitkään työtä merenkulun turvallisuuden parantamiseksi Itämerellä. Yksi tavoitteistamme, Itämeren PSSA-status, saavutettiin vuonna 2005 kansainvälisessä merenkulkujärjestössä IMO:ssa. Työ jatkuu, sillä tankkeriliikenteen ja matkustajaliikenteen kasvun myötä öljyonnettomuuden riski on jatkuvasti kasvava. WWF kannustaakin Itämeren maiden hallituksia anomaan lisää merenkulun turvallisuutta parantavia lisäturvamääräyksiä liitettäväksi Itämeren PSSA:an. Näitä ovat mm. pakollinen saattohinaus öljytankkereille satamaan tullessa ja sieltä lähdettäessä, pakollinen luotsaus Tanskan salmissa sekä Suomenlahdella käytössä olevan GOFREP:n (Gulf of Finland Reportin System) kaltaisen liikenteen seuranta- ja ohjausjärjestelmän ulottaminen koko Itämeren alueen pääväylälle. Venäjän aluevedet eivät ole mukana Itämeren PSSA:ssa, joten aktiivinen keskustelu meriturvallisuudesta Venäjän kanssa sekä Helcomissa että Venäjän ja EU:n välillä on paikallaan.

WWF työskentelee IMO:n lisäksi aktiivisesti Helcomissa, jotta Itämeri lopulta saataisiin MARPOL73/78-sopimuksen mukaisesti alueeksi, missä alusjätevesien laskeminen mereen on kielletty.

WWF:llä on myös omia toimia alusten jätevesipäästöjen vähentämiseksi. Keväällä 2007 olimme yhteydessä Itämeren alueen auto- ja matkustajalauttayhtiöihin, jotta ne lopettaisivat kaikki ravinteiden suhteen käsittelemättömät jätevesipäästöt Itämereen vuoden 2007 loppuun mennessä. Parhailtaan käymme neuvotteluja kansainvälisten risteilijäyhtiöiden kanssa, jotta nämä yhtiöt vapaaehtoisella sitoumuksella lopettaisivat kaikki ravinteiden suhteen käsittelemättömät jätevesipäästöt Itämereen ennen kesää 2008. Tiedotamme näistä tuloksista myöhemmin tänä keväänä.

WWF seuraa myös MARPOL73/78-sopimuksen ilmansuojeluliitteen (ANNEX VI) uudistustyötä IMO:ssa. Tavoitteemme on, että Itämeri saataisiin laivojen typpipäästöjen osalta erityisalueeksi. Ensimmäinen askel tällä saralla on löytää asiassa yhteisymmärrys Itämeren maiden kesken Helcom-yhteistyössä.

WWF kampanjoi sen puolesta, että kaikki Itämeren maat ratifioisivat pikaisesti IMO:n painolastivesisopimuksen (5), jotta sopimus tulisi kansainvälisesti voimaan ja tulokaslajien saapuminen Itämerelle saataisiin minimoiduksi.

(6) Öljyntorjunnan osalta WWF:n tavoite on parantaa Suomen ja myös muiden Itämeren rantavaltioiden öljyntorjuntavalmiutta. Meillä Suomessa on riittämätön öljyntorjuntakapasiteetti sekä avomerellä että rannikoilla tapahtuvaan öljyntorjuntaan. Haluamme myös vähentää mahdollisen öljyonnettomuuden vaikutuksia Itämeren luonnolle ja ylläpitää ja kehittää viranomaisten avuksi luotuja vapaaehtoistyöhön (7) perustuvia öljyntorjuntajoukkojamme. Tänä keväänä vietämme vapaaehtoisten öljyntorjuntajoukkojemme 5-vuotissyntymäpäiviä ja meillä on syytä juhlaan: rekistereissämme on 4600 vapaaehtoista, joista olemme kouluttaneet yhdessä viranomaisten kanssa n. 700.

WWF on yhteistyössä Suomen ympäristökeskuksen ja Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen kanssa edistänyt kansallista valmiutta hoitaa öljyntyneitä eläimiä. Yhteistyössä on kehitelty liikuteltava lintujen hoitoyksikkö, jonka käyttäjiksi WWF on sitoutunut kouluttamaan vapaaehtoisistaan asiantuntijoita. Ensimmäiset koulutukset käynnistyvät tänä keväänä. WWF kouluttaa myös siviilipalvelusmiehiä öljyntorjuntatehtäviin ja tekee yhteistyötä Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen kanssa.

(6) II Rehevöityminen

Rehevöityminen on Itämeren luonnon monimuotoisuuden suurin uhka ja siksi WWF pyrkii kaikkiin mahdollisiin keinoin rehevöitymisen pysäyttämiseen.

Maatalouden hajakuormitus on WWF:n mielestä saatava oleellisesti pienemmäksi kaikissa Itämeren ympärysvaltioissa, myös Suomessa. Tämä voi tapahtua joko maataloustuen ehtoja kehittämällä ja kiristämällä tai lainsäädäntöteitse. Venäjän maatalouden päästöjen vähentämiseksi on neuvotteluja käytävä Helcom-yhteistyön lisäksi myös EU:n ja Venäjän välillä.

WWF:n tavoite on saada kaikki maataloustuki maksetuksi ympäristötuen kautta. Tuen maksamisen perusteeksi peräämme tilakohtaisia ravinnetaselaskelmia. WWF haluaa myös lisätä kosteikkojen ja suojavyöhykkeiden määrää viljelypeltojen ja vesistöjen välissä pelloilta valuvan ravinnekuormituksen vähentämiseksi. Tulee myös vakavasti harkita mahdollisuutta poistaa vesistöihin rajautuvia peltoja viljelystä.

WWF käynnistää Itämeren laajuisen, maatalouden päästöihin keskittyvän rehevöitymiskampanjan Suomessa tänä keväänä. Osana tätä kampanjaa tulemme välittämään tietoa hyvien ja huonojen esimerkkien valossa Itämeren maissa harjoitettavasta maataloudesta.

WWF tekee rehevöitymiskampanjassaan myös kytköksen ilmastonmuutoksen ja Itämeren rehevöitymiskehityksen välille. Hankkeen mallinnustyöt ovat meneillään.

Tulemme vetoamaan pesuainevalmistajiin koko Itämeren alueella, jotta ne lopettavat fosfaatteja sisältävien tuotteiden valmistuksen ja myynnin sekä kuluttajille että teollisuudelle. Tämä jäi Helcomin Itämeren toimeenpano-ohjelman ulkopuolelle, joten tavoitteen saavuttaminen edellyttää teollisuuden ja jäsenvaltioiden aloitteellisuutta ja osallistumista.

WWF haluaa lisätä myös suuren yleisön tietoutta rehevöitymisen syistä ja seurauksista sekä siitä, mitä kukin voi tehdä vähentääkseen rehevöittäviä päästöjä. Koululaisille suunnatun ympäristökasvatusohjelmamme teemana tulee olemaan lukuvuonna 2008/2009 Itämeri.

Itämeren biodiversiteetin säilyttäminen ja ennallistaminen on kaiken työmme perusta

Erityisesti lajien suojelu on ollut WWF:n Itämeri-työn perusta. Vuonna 1972 perustettiin merikotkatyöryhmä, jonka sitkeän työn tuloksena merikotka on saatu taas siivilleen. WWF:n hyljetyöryhmän tavoite, hylkeiden suojelualueet, saivat sinetin vuonna 2001, jolloin rannikollemme perustettiin seitsemän hylkeiden suojelualuetta. Jo menetetyksi luultu Saaristomeren Itämeren norppa löytyi uudelleen: tutkimuksessamme varmistui, että Saaristomerellä on edelleen lisääntymiskykyinen norppakanta, noin 200–300 yksilöä.

WWF on järjestänyt talkooleirejä vapaaehtoisille perinnemaisemien kunnostamiseksi sekä saaristossa että sisämaassa jo vuosikymmenten ajan.

Viime syksynä valmistunut selvitys mereisistä suojelualueista osoitti, että Suomessa ei ole vielä yhtään suojelualuetta talousvyöhykkeellä, ns. off-shore alueella. Tähän toivomme WWF:ssä pikaista parannusta. Iloksenne Saaristomeren kansallispuisto sai viime syksynä PAN Parks -luokituksen ensimmäisenä mereisenä kansallispuistona Euroopassa. Tämä luokitus on kehitetty parantamaan suojelualueiden käyttöä ja hoitoa ja samalla edistämään ekologista matkailua. Verkostoon pääsevät vain Euroopan suojelualueverkoston helmet.

Arvoisa presidentti, hyvät kuulijat, Itämeren suojelussa on nyt etsikkoaika, jota meillä ei ole varaa hukata.

Ilmastomuutos tulee lisäämään entisestään Itämeren ongelmia. Kysymmekin nyt, onko ajatus Sternin raportin kaltaisesta analyysistä Itämeren rehevöitymisen osalta edennyt?

Itämeriasiat ovat olleet jäämässä ilmastokysymysten varjoon ja myös siksi Itämeri Presidenttifoorumien aiheena on loistava aloite presidentti Haloselta! Toivomme WWF:ssä, että se viitoittaa uuden suunnan Itämeren suojelutyölle, johon kaikkien Itämeren maiden päämiehet lähtevät mukaan arvovallallaan ja saamme presidentti Halosen ehdottaman huippukokouksen koolle.

Lisätietoja:
FT Anita Mäkinen, meriohjelman päällikkö